

პოლისემია და ლექსიკური მნიშვნელობის ტიპები

წინა პარაგრაფებში საუბარი იყო ლექსიკურ მნიშვნელობაზე ისე, თითქოს სიტყვაში იგი მხოლოდ ერთია. თუმცა, ძნელი წარმოსადგენი არ არის, ერთი სიტყვა მხოლოდ ერთ მნიშვნელობას რომ გამოხატავდეს, ლექსიკონი ასტრონომიურ ზომას მიაღწევდა. ენა – ადამიანთა ურთიერთობის მიზანდასახულად ორგანიზებული, ჰარმონიული და ეკონომიური საშუალებაა. ადამიანის თავის ტვინის მეორე სასიგნალო სისტემის ნეიროფიზიოლოგიური კანონზომიერების ფუნქციონირებამ და მეხსიერების მექანიზმმა, რომლის მოცულობაც შეზღუდულია, გამოიმუშავეს უმაღლესი ხარისხის რაციონალური სისტემა – განსხვავებული შინაარსის გამოხატვა ერთ მატერიალურ ფორმაში. ფორმის მრავალმნიშვნელოვნება – ენის არსებობის ობიექტური კანონზომიერებაა.

- ერთ სიტყვაში რამდენიმე ერთმანეთთან დაკავშირებული მნიშვნელობების არსებობას **პოლისემია** (polisemia) ანუ მრავალმნიშვნელოვნება ეწოდება.
- **მონოსემია** (monosemia), ანუ ლექსიკურ ერთეულში ერთი მნიშვნელობის არსებობა, ბევრი სიტყვისათვის არ არის ტიპური. ტერმინოლოგიაშიც კი, სადაც ერთმნიშვნელოვნება ფართოდაა გავრცელებული, მისი მდგომარეობა არამყარია. სამეცნიერო-ტექნიკური რეგულაციის ეპოქაში ტერმინები, აგრეთვე, მრავალმნიშვნელოვანია, ამასთან, ზოგჯერ, ერთი და იგივე ტერმინოლოგიურ სისტემაშიც კი. ერთ ლექსიკურ ერთეულში რამდენიმე მნიშვნელობის არსებობა, შეიძლება, განვიხილოთ, როგორც მისი სემანტიკური ვარიანტების ნაკრები. უფრო ხშირად გამოყენებულ ზოგიერთ სიტყვებს გააჩნიათ მნიშვნელობების მეტად დიდი რიცხვი, რომლებიც მუდმივად რეალიზდება მეტყველებში.

სიტყვაში ახალი აზრის გამოჩენის მიზეზი, ჩვეულებრივ, უნდა ვეძებოთ არა ენობრივ სისტემაში, არამედ ექსტრალინგვისტურ იმპულსში, იმის მოთხოვნილებაში, რომ სახელი მისცენ ახალ ობიექტს ან აზრს-ელფერს. თუმცა, სიტყვის ახალი მნიშვნელობა არ შეიძლება წარმოიქმნას სიტყვაში უკვე არსებული ერთ-ერთი მნიშვნელობის საფუძლის გარეშე. ის ჩნდება მისი განვითარების, სახეცვლილების შედეგად. ეს, როგორც წესი, არა ერთმნიშვნელოვანი აქტია, არამედ პროცესია, ზოგჯერ, საკმაოდ ხანგრძლივიც.

- პოლისემიის წარმოქმნაში არსებით როლს ადამიანის წარმოდგენა ასრულებს, რადგან მნიშვნელობა უკვე არსებულის, ძველის მეტაფორიზაციით წარმოიქმნება გააზრების საფუძველზე. სინამდვილის ერთი ობიექტის სახელი, რომელიც რაიმე ნიშნებით

მსგავსია ან კონტრასტული იმ ობიექტთან, რომელიც საჭიროებს ნომინაციას, გადაიტანება ამ უკანასკნელზე. ასეთი გადატანითი გამოყენება წარმოებს მეტყველების აქტებში, იძენს მასიურ ხასიათს და, საბოლოოდ, შეეწყობა ენის ლექსიკო-გრამატიკულ სისტემას. მეტყველების სფეროდან მისი გამოყენება გადადის ენის სფეროში და განიხილება, როგორც მნიშვნელობა – ნეოლოგიზმი. დროთა განმავლობაში სიახლის შეგრძნება იკარგება და სიტყვის ეს მნიშვნელობა აღიქმება ჩვეულებრივი სახით.

სიტყვებში ბევრი მნიშვნელობა წარმოიქმნა ისეთი ტროპების საშუალებით, როგორია:

- **მეტაფორა** (metáfora), როცა ერთი ობიექტის სახელის მეორეზე გადატანა ხდება ამ ობიექტზე რაიმე მსგავსების საფუძველზე. მსგავსება შეიძლება იყოს სხვადასხვა ხასიათისა. ისინი იმდენად მრავალგვარია, რომ მათი სისტემატიზირება ძალიან რთულია. ზოგადად, მათი დაყოფა შეიძლება ასე წარმოვადგინოთ:

- ✓ **ნიშნების მსგავსება:** ხატოვანი ასოციაციები, რომლებიც საფუძველად უდევს ახალ ნომინაციას, წარმოიქმნება დაპირისპირებული არსებების, საგნებისა და მოვლენების ფორმების, მათი გარეგანი ხასიათის, შთაბეჭდილებების, ადგილმდებარეობის, მათი ჟღერადობის და ა.შ. მსგავსებების გამო. იგივე ხატოვან საფუძველზე ხდება უსულო ბუნების სახელების გადატანა სულიერი არსებების თვისებებზე, ხასიათსა და მოქმედებაზე და პირიქით. მსგავსი ასოციაციების საშუალებით წარმოიქმნება მნიშვნელობების უზარმაზარი რიცხვი. მაგ.: არსებით სახელს ala (ფრინველის ფრთა) გაუჩნდა მნიშვნელობები: ფარფლები (ქუდის), გადმონაშვერი (შენობის), ფრთა (თვითმფრინავის); Pala-ს (ნიჩაბი) – ჩოგანის მნიშვნელობა; სიტყვა mesa-ს (მაგიდა) – პლატო, ზეგანი; sol-ს (მზე) – მზეთუნახავი, მზიანი მხარე; ზმნა poner-ს (დადება, დაწყობა) გაუჩნდა მნიშვნელობები: ჩართვა (რადიოს და სხვ.), ჩვენება, დადგმა (სპექტაკლის, ფილმის); empolvare-ს (მტვერით დაფარვა, იმტვერება) – პუდრის წასმის მნიშვნელობა; Meter-ს (მოთავსება, შეტანა) – ჩაჭედვა, ჩახრახვნა (ლურსმნის, ჭანჭიკის და სხვ.), მოთავსება, შეტანა (ფულის), მოწყობა, გაგზავნა (სამსახურში); ზედსართავ სახელს claro (ნათელი) გაუჩნდა მნიშვნელობები – იშვიათი, არახშირი (ტყეზე), თხელი, სუსტი (სასმელებზე), ხოლო verde-ს (მწვანე) მნიშვნელობები – მკვახე, უმწიფარი, გამოუცდელი, ნორჩი, ნედლი (შეშაზე, მერქანზე) და სხვ.

- ✓ **ემოციონალური ხასიათის მსგავსება:** ასეთი სახის სემანტიკური დაახლოება დაფუძნებულია ემოციურ რეაქციასა და დაპირისპირებული საგნების თუ მოვლენების ექსპრესიულ შეფასებაზე. ემოციონალურ-შეფასებითი წარმოდგენა თან ახლდა შაკიკისა და კოჟრის მნიშვნელობების წარმოქმნას სიტყვაში *clavo* (ლურსმანი) - გასწორება, შესწორება (ხელნაწერის); არსებით სახელ *castigo*-ში (დასჯა, ტანჯვა) - ყველაფრისმცოდნე; *licenciado* (ლიცენციატი) - ავადმყოფი, უბედური; ზედსართავ სახელ *cautivo*-ში (ტყვე) - შესანიშნავი, გადასარევი; *formidable*-ში - საშინელი, საზარელი - *plagiato*, საკუთრად გასაღება; ზმნაში *fusilar* (დახვრეტა) და ა.შ.
- ✓ **ფუნქციების მსგავსება:** ამ დაპირისპირების საფუძველზე განვითარდა მნიშვნელობები: ხორთუმი – არს. სახელში *mano* (ხელი); ჩახმახი (ცეცხლსასროლი იარაღის დეტალი) სიტყვაში *disparador* (მსროლელი); ფეხი (ავეჯის) – სიტყვაში *pata* (თათი, ცხოველის ფეხი); თანამგზავრი (პლანეტის) - *luna*-ში (მთვარე); დღის განათების ლამპა - *sol*-ში; მმართველი, მეთაური, უფროსი - *cabeza*-ში (თავი); დირიჟორიზა - *dirigir*-ში (მართვა, ხელმძღვანელობა); მფარველობა - *ayudar*-ში (დახმარება); გაჩანაგება - *destruir*-ში (ნგრევა, განადგურება); მიღება (სხვისი იდეების და სხვ.) - *prohibir*-ში (შვლად აყვანა) და ა.შ. შედარებული ობიექტების მსგავსების საფუძველზე ახალი მნიშვნელობების წარმოქმნის აღნიშნული გზები არ ამოწურავენ ნომინაციის ყველა შესაძლებლობას. გადატანითი მნიშვნელობების წარმოქმნა ყოველთვის არ არის სწორხაზოვანი. შესაძლებელია გამოყენებულ იქნას რამდენიმე მეტაფორული ნიშნების შერწყმა.
- **მეტონიმია (metonimia)**, როცა სახელის შეცვლა ხორციელდება მოსაზღვრეობის საფუძველზე ანუ შესადარებელ ობიექტებს შორის სივრცობრივ, დროებით, მიზეზ-შედეგობრივ ან რაიმე სხვა ხასიათის კავშირებზე. ასეთი ტიპის მნიშვნელობების შეცვლა, ასევე, მეტად მრავალფეროვანია. ის შეიძლება ეფუძნებოდეს ფორმასა და შინაარსს შორის, მასალასა და მის ნაკეთობას, ნაწილსა და მთელს, მთელსა და ნაწილს, მოქმედებასა და შედეგს, შემქმნელსა და მის ნაწარმოებს, მნიშვნელობების შევიწროება-გაფართოების და სხვათა შორის კავშირებზე. ამასთან, მეტონიმია, რომელიც ეფუძნება მთელსა და ნაწილს შორის და პირიქით კავშირებს, გააჩნია თავისი საკუთარი სახელი – სინეკდოქე (*sinécdoque*). მეტონიმური შეცვლით სიტყვიდან *café* (ყავის ხის მარცვლები) წარმოიქმნა

მნიშვნელობები “სასმელი” და “ყავა”. არს. სახელიდან mate (პარაგვაის ჩაი) – მნიშვნელობა: “ამ ნაყენის სასმელი” და “ჭურჭელი მატეს დასაღვევად”; compra-დან (ნაყიდი, ყიდვა, როგორც პროცესი) – მნიშვნელობა ყიდვა, როგორც ნაყიდი საგანი; lienzo-დან (ტილო) – მნიშვნელობა “სურათი, ნახატი”; canto-დან (მღერა) – “სიმღერა”; casa-დან (სახლი) – “კერა, ოჯახი”; cabeza-დან (თავი) – მნიშვნელობა “საქონლის დათვლის ერთეული, თავი”; ზმნა comer-დან (ჭამა) – მნიშვნელობა “სადილობა” და სხვ.

ამგვარია მრავალმნიშვნელოვანი სიტყვების წარმოქმნის ძირითადი ერთეულები. მეტაფორა და მეტონიმია წარმოადგენენ საშუალებას, ინსტრუმენტს ენის ლექსიკურ სისტემაში შემავალი ახალი სიტყვიერი მნიშვნელობების წარმოსაქმნელად, ამიტომ მოყვანილ მაგალითებში გადატანითი მნიშვნელობები მეტაფორისა და მეტონიმის ენობრივი არსია. ეს გადატანითი მნიშვნელობები უკვე განზოგადებულია, ისინი ყველა ენის მატარებლების საკუთრებაა. ისინი არ უნდა აგვერიოს მეტყველების მეტაფორასა და მეტონიმიაში, რომლებსაც განსაზღვრულ კონტექსტებში ქმნიან ინდივიდები სტილისტური მიზნით. მათ გარეშე ვერ იარსებებს ლიტერატურული შემოქმედება. სასაუბრო ენაში მათი რაოდენობა საკმაოდ დიდია. ტროპები – მეტაფორა, მეტონიმია, მათი სახეები – ენის ხატოვანი გამოხატულების უმთავრესი საშუალებებია, რომლებიც ასრულებენ შემეცნებით, ინდივიდუალიზებულ და სუბიექტურ-შეფასებით როლს. მაგრამ მეტყველების ასეთი ტროპების შინაარსი – სიტყვების მნიშვნელობა კი არ არის, არამედ მათი გამოყენებაა. ეს ცალკე თემაა, რომელიც თხოულობს სპეციალურ ანალიზს.

პოლისემია არსებობს ენის დონეზე. სიტყვას უმტკიცდება მნიშვნელობების ნაკრები, რომელიც ამა თუ იმ მოცულობით ფიქსირდება ენის მატარებლის მეხსიერებაში. მეტყველებაში კი ჩვეულებრივ ხორციელდება სიტყვის მხოლოდ ერთი მნიშვნელობა, რომელიც აუცილებელია მოსაუბრის აზრის გამოსახატავად. პოლისემიას ხსნის კონტექსტი და დამოკიდებულების სიტუაცია. მრავალმნიშვნელოვანი სიტყვა ხდება ერთმნიშვნელოვანი და ამით უზრუნველყოფილია მოსაუბრეთა შორის ურთიერთგაგება.

პოლისემია – მრავალმნიშვნელობა უნდა განვასხვავოთ “ფართომნიშვნელობისაგან” (eurisemia) ანუ ისეთი მნიშვნელობის მქონე სიტყვებისაგან (ძირითადად, არსებითი სახელები), რომლებიც გამოხატავენ სემანტიკური რეფერენციის განსაკუთრებული სიფართოვანით განსხვავებულ ცნებას, სხვაგვარად რომ ვთქვათ, უნარით თანაფარდობაში იყოს აზროვნების განსხვავებულ ობიექტთან. ფართო მნიშვნელობისათვის დამახასიათებელია ცნების

მოცულობის ტევადობა და ვიწრო, კონკრეტული შინაარსი. საუბარია არა არს. სახელების ზოგადად სახეობრივ ისეთი ტიპის მნიშვნელობებზე, როგორიცაა: árbol (ხე), flor (ყვავილი), mueble (ავეჯი), animal (ცხოველი) და ა.შ., არამედ ისეთ სიტყვებზე, როგორიცაა cosa, saco, pieza, barbaridad, chisme, trasto, cacharro და სხვ. მათ გააჩნიათ ფართო მნიშვნელობა (შესაბამისად, ნივთი, შემთხვევა, ცალი, ძველმანი, ურიცხვი, ნაყარნუყარი, ხარახურა), რომლებიც ენის დონეზე არ გვამღევენ ობიექტის ზუსტ დასახელებას. მაგრამ სიტყვები, რომლებიც მეტყველებაში ახორციელებენ ამ მნიშვნელობებს, ავიწროვებენ თავის ცნებით “ყოვლისმომცველობას” და მიუთითებენ კონკრეტულ საგანზე, მოვლენაზე, ფაქტზე. ისინი ასრულებენ სიტყვა-მოადგილეების როლს, რომელთაც უკავიათ შუალედი მდგომარეობა ნომინატურ (დამსახელებელ) ნიშნებსა და მიმთითებელ (დეიქტურ) ნიშნებს შორის თუ ზოგადი მნიშვნელობის სიტყვა თანაფარდობაშია ერთი სახეობის, გვარის ან კლასის საგნებთან (árbol - abedul, pino, roble, abeto, serbal, manzano, naranjo, peral, limonero...).

ფართო მნიშვნელობის სიტყვა მეტყველებაში მიუთითებს სინამდვილის მეტად განსხვავებულ ობიექტებზე, რომლებიც მიეკუთვნებიან სხვადასხვა ცნების კლასებსა და ტიპებს. ამაში ვლინდება მათი დეიქტური ფუნქცია, რომელიც, ხშირ შემთხვევაში, უმთავრესია. მაგ: არს. სახელი cosa შეიძლება ნიშნავდეს პრაქტიკულად ნებისმიერ საგანსა და მოვლენას ფრაზაში: Pon cada cosa en su sitio (M. Moliner). კონკრეტულ სიტუაციასთან დაკავშირებით სიტყვა cosa-ს უნარი აქვს თანაფარდობაში იყოს წიგნთან, ფანქართან, პერანგთან, ჩაქუჩთან და ა.შ. წინადადებაში: Eso es una cosa de la que no quiero acordarme (M. Moliner). Cosa შეიძლება იყოს რეფერენტი ნებისმიერი მოვლენისა და შემთხვევისა: ელვის, ქორწილის, ომის, ტყვეობის, მფრინავი თევზის, გამოცდების, მოხსენების, შეხვედრის, ნაცნობობის და ა.შ. მაგ: este vestido negro es una cosa para tí.

სიტყვა caso მეტყველებაში ხდება, პრაქტიკულად, ნებისმიერი სიტუაციის, ნებისმიერი შექმნილი მდგომარეობის აღმნიშვნელი: Puedes obrar en cada caso como te parezca conveniente. მოყვანილ მაგალითებში შეუძლებელია ჩამოვთვალოთ ყველა ის რეალური შემთხვევა, სიტუაცია, მდგომარეობა, რომელიც შეიძლებოდა დაეკონკრეტებინა სიტყვა caso-ს. მაგ: Aunque vengas tarde, el caso es que vengas.

ფართო მნიშვნელობა ისეთი ლექსიკური ერთეულებისა, როგორიცაა cosa ან caso მოკლებულია ექსპრესიულ კონოტაციებს. ისინი ნეიტრალურები არიან. თუმცა, ფართო მნიშვნელობის სიტყვების უმრავლესობა სტილისტურად შეფერილია და დამახასიათებელია სალაპარაკო მეტყველებისათვის. ისინი არა მარტო მიუთითებენ ამა თუ იმ საგანს ან

მოვლენაზე, არამედ, გარკვეულწილად, აფასებენ მათ. მაგ.: არს. სახელი chisme ჩვეულებრივად ცვლის მცირე ზომის საგნებს, ყოფით ხელსაწყოებს და სხვ. და, ამავდროულად, გამოხატავს ამ ობიექტების ხუმრობანარევ-ირონიულ შეფასებას მოსაუბრეთა მიერ. ასევე, მოდალური იერი აქვს სიტყვას chirimbolo-ს, რომელიც ასახელებს რაღაც ვებერთელას, უზარმაზარს, რთულადნაგებს ან cachorro, რომელიც განმსაზღვრელია ნებისმიერი ცუდადმომუშავე მექანიზმის, უაზრო ნაგებობის, გადაადგილების მოძველებული საშუალების და სხვ. (ხარახურა, ძველმანი, ნაყარ-ნუყარი). ირონიის ელფერი დაკრავს სიტყვებს jaleo და bulla, რომლებიც აღნიშნავენ უაზრო, არეულ სიტუაციებს და სხვადასხვა მოუსვენარ, უაზრო მოქმედებებს (ალიაქოთი, აურზაური, შფოთი და სხვ.).

ფართო მნიშვნელობის არს. სახელები არაერთგვაროვანია. უწინარეს ყოვლისა, ისინი იყოფა ორ ძირითად ლექსიკო-სემანტიკურ ჯგუფად: საგნობრივი და არასაგნობრივი, განყენებული სემანტიკის მქონე ფართო მნიშვნელობის სიტყვები. პირველს მიეკუთვნება cosa, pieza, chisme, cacharro, cachivache, mamarracho, rollo, porquería-ს ტიპის სიტყვები, რომლებიც ისწრაფიან მეტყველებაში მიუთითონ საგნებზე, მატერიალურ ობიექტებზე. მეორეს – caso, historia, barbaridad, embrollo, lío, rollo, enredo, jaleo, bulla-ს ტიპის სიტყვები. დენოტატად ჩვეულებრივად გამოდიან სიტუაციები, მოვლენები, მოქმედებები, ქმედებები. ზეპირ ან წერით კონტექსტზე დაყრდნობით ზოგიერთი ამგვარი სიტყვა შეიძლება მიეკუთვნებოდეს როგორც პირველ, ისე მეორე ჯგუფს: porquería, rollo, enredo და სხვ.

ისე არ უნდა წარმოვიდგინოთ, რომ პოლისემია წარმოადგენს განცალკევებული და განყენებული მნიშვნელობების ერთიანობას. ის წარმოადგენს თავისებურ სემანტიკურ მინისისტემას, რომელშიც სიტყვის ყველა მნიშვნელობა მჭიდრო კავშირშია. მათი გულდასმით შედარებისას, ენის მატარებლებს შეუძლიათ მათში აღმოაჩინონ მსგავსებები და დამოკიდებულებები, რომლებიც საშუალებას იძლევა, ყველა მნიშვნელობა აღიქვას, როგორც ერთი და იგივე სიტყვის ვარიანტები. როცა სიტყვის ერთ-ერთ მნიშვნელობასა და მის დანარჩენ მნიშვნელობების შორის ასეთი კავშირი წყდება, როცა ერთი მნიშვნელობა არ გამომდინარებს მეორესაგან, მაშინ გვიხდება საუბარი თავისებურ სემანტიკურ დეეტიმოლოგიზაციაზე, აზრობრივი მოტივაციის დაკარგვასა და ორი ომონიმის წარმოქმნაზე ანუ ერთნაირი ჟღერადობის, მაგრამ სხვადასხვა მნიშვნელობის მქონე სიტყვაზე.

პოლისემანტიკურ სიტყვაში ყველა მნიშვნელობა არ არის ერთგვაროვანი და ერთი ტიპის. მათ გააჩნიათ თავისი ლექსიკო-გრამატიკული თავისებურებები, თავისი წარმოქმნის გზები, დროში და ხასიათით განსხვავება, ენის მატარებლის მიერ მათი ათვისების საკუთარი სპეციფიკა. არსებობს ლექსიკური მნიშვნელობების რამდენიმე ტიპი, განსაზღვრული კლასიფიკაციის სხვადასხვა პრინციპების საფუძველზე.

1. **თავისუფალი და ურთიერთდაკავშირებული (ფრაზეოლოგიურად დაკავშირებული) მნიშვნელობები.** მეტყველებაში გამოიყოფიან ლექსიკური მნიშვნელობის აქტუალიზაციის კანონზომიერებებზე დამოკიდებულების მიხედვით ანუ სიტყვების შეთანხმების თავისებურებების გათვალისწინებით. მათგან პირველის ფუნქციონირება, უწინარეს ყოვლისა, განპირობებულია რეალურ სამყაროში არსებული ურთიერთდამოკიდებულებებით საგნებს, მოვლენებს, მოქმედებებს შორის და ა.შ. მეტყველებაში ამგვარი მნიშვნელობის მქონე კავშირებს თვითონ სინამდვილე ზღუდავს. ასეთი მნიშვნელობების გამოყენების არე თითქმის ყოველთვის შეესაბამება თვითონ საგნების, პროცესებისა და მოვლენების კავშირ-ურთიერთობებს რეალურ სინამდვილეში. მაგ: ზმნა andar (სიარული, სვლა) თავისი ძირითადი მნიშვნელობით გამოხატავს მოქმედებას, რომლის უნარიც გააჩნია ნებისმიერ მოსიარულე არსებას. ამიტომ, პრედიკატ andar-თან სუბიექტად შეიძლება გამოვიდეს hormiga (ჭიანჭველა), hombre (ადამიანი), grajo (ჭილყვავი), caballo (ცხენი), oso (დათვი), pavo real (ფარშევანგი) და ა.შ. ხოლო ზედსართავი სახელი verde (მწვანე) განსაზღვრავს ნებისმიერ არსებით სახელს, რომელიც ასახელებს მწვანე ფერის მქონე ობიექტს. მოკლედ რომ ვთქვათ, ზმნა andar-ის და ზედსართავ verde-ს მეტყველების კავშირების ძირითადი შემზღვეველი მათ თავისუფალ მნიშვნელობებში მდებარეობს ენის ზღვარს იქით. ამიტომაც უწოდეს ამგვარი სახის მნიშვნელობებს თავისუფალი. ბუნებრივია, რომ მათი რეალიზაცია, როგორც წესი, თავისუფალ (ცვლად) სიყვაშეერთებებში, რასაკვირველია, ენის მიერ დადგენილი სიტყვაშეერთებების ყველა წესის დაცვით.

მაგრამ ენაში არის, აგრეთვე, ისეთი მნიშვნელობები, რომელთა სემანტიკური თანაფარდობის ზღვარს თვითონ ენა განსაზღვრავს და არა რეალური სინამდვილე. საუბარია ურთიერთდაკავშირებულ (ფრაზეოლოგიურად ურთიერთდაკავშირებულ) მნიშვნელობებზე. მათ ძირითად თავისებურებას წარმოადგენს შეთანხმებას მეტყველებაში უკვე განსაზღვრულ, ენაში ტრადიციულად, მჭიდროდ არსებულ სიტყვებთან, წარმოქმნიან რა მათთან აზრით შერწყმულ კონსტრუქციას, რომელიც გადმოგვცემს ერთიან, თუმცა, დანაწევრებულ ცნებას. ამ ტიპის მნიშვნელობები სინამდვილეს გამოსახავენ ისტორიულად ჩამოყალიბებული სიტყვების

ჯგუფების კავშირების გზით. ფრაზეოლოგიურად დაკავშირებული მნიშვნელობა – ეს არის სიტყვის აზრობრივი და ფუნქციონალური შინაარსი, რომელიც ურთიერთობის მიზნით, შეიძლება გამოვლინეს და გამოიყენებოდეს ტრადიციულ, ისტორიულად დადგენილ კონტექსტებში ანუ განსაზღვრულ სიტყვებთან შეერთების პირობით. ასეთ კონტექსტებს ფრაზეოლოგიური სიტყვაშეთანხმებები (შესიტყვებები) ეწოდებათ. მაგალითად, ზმნა dar-ის (შთაგონება, ჩაგონება, რაიმე გრძნობის გამოწვევა) დაკავშირებული მნიშვნელობის რეალიზება ხდება dar miedo, espanto, susto და სხვა შეთანხმებებში: Andar por las calles con su espada y rodela antigua y daba miedo de verle (B. Pérez Galdós) – ის მახვილით და ძველებური ფარით დადიოდა ქუჩებში, მის შემხედვარეს შიში მოგიცავდა.

ზმნა poner-ს გააჩნია ფრაზეოლოგიურად დამაკავშირებელი მნიშვნელობა შეიყვანოს შეთანხმებები “რაიმე მდგომარეობაში, ვითარებაში”: poner en olvido (დავიწყება), poner en duda (ეჭვის შეტანა, ეჭვი), poner en práctica (განხორციელება, ცხოვრებაში გატარება), poner en ejecución (შესრულება, განხორციელება), poner en marcha (მსვლელობის მიცემა), poner en libertad (გათავისუფლება, გაშვება) და სხვ. ზედსართავი bestial ამჟღავნებს დამაკავშირებელ მნიშვნელობას “უზარმაზარი, დიდი, ვეება” შეთანხმებაში, talento (დიდი ტალანტი), apetito (მხეცური მადა) და სხვ.

როგორც ამ მაგალითებიდან ჩანს, ფრაზეოლოგიურად დაკავშირებული მნიშვნელობა მოკლებულია ღრმა და მყარი ცნების ცენტრს. ზოგადი საგნობრივ-ლოგიკური ბირთვი მასში ისე რელიეფურად არ ჩანს, როგორც თავისუფალ მნიშვნელობაში. ეს მნიშვნელობა არ მომდინარეობს რეალური სინამდვილისგან. ამგვარი “გაფანტული” სახის მნიშვნელობას მიდრეკილება გააჩნია ცალკეულ ფრაზეოლოგიურ შეთანხმებებთან დამოკიდებულებაში დანაწილდეს, მიიღოს რიგი შეფერილობები.

ფრაზეოლოგიურად დაკავშირებულ მნიშვნელობას შეიძლება დაემატოს კონსტრუქციული განპირობება, ანუ რეალიზდეს მხოლოდ განსაზღვრულ სინტაქსურ კონსტრუქციებში. მაგალითად, ზმნა echar და romper აქტუალურს ხდიან ფრაზეოლოგიურად დაკავშირებულ მნიშვნელობას – “მოულოდნელად, უეცრად რაიმე მოქმედების დაწყება”, არა მარტო ინფინიტივების განსაზღვრული რიცხვით, არამედ მოცემულ ზმნურ კონსტრუქციაშიც “echar, romper + a + inf.” კონსტრუქციული შეპირობება, რომელიც უპირატესად ზმნებს ეხება, მათ ფრაზეოლოგიურად დაკავშირებულ მნიშვნელობებს აძლევს გრამატიზირებულის ნიშანს. ამგვარი მნიშვნელობები ემსგავსებიან ნაწილობრივ მეშველი ზმნების მნიშვნელობებს.

კონსტრუქციული შეპირობება შეიძლება დამახასიათებელი იყოს მნიშვნელობის სხვა სახეებისთვისაც. ეს განსაკუთრებული მოვლენაა, რომელიც სპეციალურ ანალიზს მოითხოვს.

აკადემიკოსი ვ. ვ. ვინაგრადოვი რუსულ ენაში გამოყოფდა ლექსიკური მნიშვნელობების კიდევ ერთ ტიპს და უწოდებდა მათ პრედიკატულ მახასიათებლებს ანუ ფუნქციონალურ-სინტაქსურად შეზღუდულებს. საუბარია მნიშვნელობებზე, რომელთაც შეუძლიათ რეალიზება. როცა ამ მნიშვნელობის მქონე სიტყვა მეტყველებაში ასრულებს მკაცრად განსაზღვრულ სინტაქსურ ფუნქციას და როცა სიტყვის “როგორც წინადადების წევრის სინტაქსური თვისება აქ თითქოსდა ჩართულია მის სემანტიკურ დახასიათებაში”. ამგვარი მნიშვნელობის განპირობება ვლინდება წინადადების დონეზე, მაშინ, როცა ფრაზოლოგიურად დაკავშირებული მნიშვნელობის შეზღუდულობა მჟღავნდება სიტყვაშეთანხმებების დონეზე. ვინაგრადოვის აზრით, მაგალითად, სიტყვა “მამლაყინწაში” არის “ჩხუბისთავის, შფოთისთავის” მნიშვნელობა, რომელიც უნდა განიხილებოდეს, როგორც ფუნქციონალურ-სინტაქსურად შეზღუდული. მსგავსი მნიშვნელობები უმთავრესად დამახასიათებელია არსებითი სახელებისათვის და რეალიზდება, როცა სიტყვა შედის პრედიკატის შემადგენლობაში ან უფრო იშვიათად, წარმოადგენს მიმართვას, განკერძოებული განსაზღვრებით ან დანართით (ეს მამლაყინწა ყოველთვის ყველას გვიფუჭებს ხასიათს, სხვა ასეთ მამლაყინწას ვერსად ვერ ნახავ, ესეც შენი მამლაყინწა - Вот так петух). ვინაგრადოვის მიერ ჩამოთვლილი ამგვარი მნიშვნელობის მქონე ლექსიკური ერთეულებიდან უმთავრესს წარმოადგენს მელა, ყვავი, ვირი, ბატი, ბაიბაკი, ციყვი და სხვა ტიპის სიტყვები.

ესპანურ ენაშიც არსებობს მსგავსი სემანტიკის სიტყვები. მაგალითად, gallo (მოთავე, წამომწყები, თაოსანი; ამერიკულ ვარიანტებში გულადი, გამბედავი), oso (მიუკარებელი, კუმტი, პირქუში, უჟმური; კუბაში – შფოთისთავი, ჩხუბისთავი), asno (სულელი, ჩერჩეტი, შტერი), pavo (დონდლო, უგერგილი), grajo (ყბედი, ენატარტარა), cardo (უკარება, პირქუში, გესლიანი), canela (ტურფა, მშვენიერი, მომხიბლავი), granuja (თაღლითი, გაიძვერა, გაქნილი და სხვ.). თუმცა, საფუძველს არის მოკლებული მივაკუთვნოთ ესპანური სიტყვების ეს მნიშვნელობები ფუნქციონალურ-სინტაქსურად შეზღუდულ სახეობებს. მაგრამ, არა მარტო იმიტომ, რომ ისინი ნაკლებად არის შესწავლილი. საქმე იმაშია, რომ პირველ რიგში მათი სინტაქსური რეპერტუარი საკმაოდ ფართოა (María es una canela, esta canela puede cautivar a cualquier hombre; Por primera vez veo tan canela; ¿Quién será esta canela? ¡Qué canela!).

თუმცა, მსგავსი მნიშვნელობის მარეალიზებელ სიტყვებს, ამა თუ იმ წინადადების წევრის ფუნქციაში გამოყენების სიხშირე ძალიან განსხვავებულია და არ თანხვდება იმავე სიტყვების მათ ძირითად მნიშვნელობაში გამოყენების შესაბამის სიხშირეს. მაგრამ ფუნქციონალური უპირატესობა არ უდრის ფუნქციონალურ შეპირობებას, თუგინდ იმიტომ, რომ ის გავლენას არ ახდენს ლექსიკური მნიშვნელობების ფორმირებაზე, პირიქით, ლექსიკური მნიშვნელობა სიტყვაში განსაზღვრავს მეტყველებაში ამა თუ იმ სინტაქსური ფუნქციის შესრულების მიდრეკილებას.

მეორე რიგში, უნდა გავითვალისწინოთ ის ფაქტი, რომ განხილული მნიშვნელობები წარმოიქმნა ადამიანის მიერ ხატოვანი ნომინაციის მოთხოვნილების გამო, ადამიანის ქცევის, იერსახის, სულიერი თვისებების შესაფასებლად გამოიყენებოდა მეტაფორები, დაკავშირებული ცხოველების, მცენარეების, ზოგიერთი საგნების და სხვა ტიპურ ნიშნებზე წარმოდგენით. ახალ გამოყენებებს თანდათან შეეძლოთ ლექსიკალიზირება, სიტყვების მნიშვნელობებად გახდომა და მათში პოლისემიას აწვითარებდნენ. ნომინაციის მექანიზმი სინტაქსური ფუნქციებით არ განისაზღვრება, თუმცა, შესაძლებელია, რომ მათ ხელი შეუწყვეს მეტაფორის ლექსიკალიზაციას, რადგან მეტაფორაში საერთოდ შეიმჩნევა პრედიკატის პოზიციისადმი მიდრეკილება. ამასთან უნდა გვახსოვდეს, რომ ამ პოზიციასში მეტაფორა ერთვება სხვადასხვაგვარი დამოკიდებულებების სისტემაში, როგორც ნებისმიერი ენობრივი ერთეული. “მეტაფორა შემასმენელში აწყდება შეზღუდვებს, განპირობებულს მორფოლოგიური და ლექსიკოსემანტიკური ფაქტორებით” – სამართლიანად აღნიშნავს ნ.დ. არუთინოვა.

2. სიტყვის პირდაპირი ანუ ძირითადი ნომინატური და წარმოებული ანუ გადატანითი მნიშვნელობები. ჩვეულებრივ გამოიყოფა ლექსიკური მნიშვნელობების დაყოფისას, პოლისემანტიკურ სიტყვაში მათი ურთიერთკავშირებითა და აღსანიშნავი სინამდვილის ობიექტებთან დამოკიდებულების მიხედვით.

პირდაპირი მნიშვნელობა თითქოს უშუალოდ არის მიმართული სინამდვილის კონკრეტულ ფაქტებთან, ნომინაციის ობიექტზე. ეს ის მნიშვნელობებია, რომლებიც ენის განვითარების აღნიშნულ ეტაპზე ლექსიკურ სტატიებში მითითებულია პირველებად და რომლებიც პირველად მოსდით აზრად ენის მატარებლებს, როცა მათ ესმით იზოლირებული სიტყვა. ასე მაგალითად, mesa-ს ძირითადი მნიშვნელობაა, რა თქმა უნდა, იქნება მაგიდა, rayo – სხივი, rojo – წითელი, aquí - აქ. ასეთი მნიშვნელობები მეტად მყარია. ისინი ენის “დღეგრძელებია”. აკადემიკოს ვ. ვ. ვინაგრადოვის განსაზღვრებით სიტყვის ძირითადი

ნომინატური მნიშვნელობა ეს არის “ყველა სხვა მისი მნიშვნელობებისა და გამოყენების საყრდენი და საზოგადოებრივად გაცნობიერებული ფუნდამენტი”.

წარმოებული (გადატანითი) მნიშვნელობები მეორეულია. ისინი მომდინარეობენ უშუალოდ ძირითადი მნიშვნელობებიდან, ან ერთ-ერთი წარმოებულიდან. ისინი უფრო სპეციალიზირებულები და ვიწრო გაგებისანი არიან, ვიდრე ძირითადი მნიშვნელობები. ზემომოყვანილ ესპანურ სიტყვებში წარმოებული მნიშვნელობებია:

Mesa – ჭამა, კვება; პრეზიდენტი; პლატო, ზეგანი და ა.შ.

Rayo – ელვა; თვლის მანა-სპიკა; გაქნილი, გაიძვერა; მწვავე ტკივილი და სხვ.

Rojo – წითური (თმის ფერზე); ქერათმიანი; მემარცხენე (პოლიტიკური მრწამსით), რევოლუციური და ა.შ.

Aquí – აქეთ (აქ): aquí no se puede decir nada – აქ უკვე მას არაფრის თქმა არ შეეძლო; ეს, ეგ: aquí está la dificultad – ამაშია მთელი სირთულე.

გადატანითი მნიშვნელობები გამოხატავენ ჩვენი სამყაროს შემადგენელი მატერიის მრავალფეროვანი ფორმების ურთიერთკავშირების რეალურ სიმდიდრეს. მოვლენების, პროცესების, საგნების, მათი თავისებურებებისა და ხარისხების მსგავსება, აგრეთვე, მიზანდასახული მისწრაფება შემოიფარგლოს არსებული ენობრივი მასალით, ანუ ძველი ფორმების გამოყენება ახალი მნიშვნელობის გადმოსაცემად – ყველაფერი ეს გვამღვს საშუალებას სიტყვები გამოვიყენოთ გადატანითი მნიშვნელობებით.

3. კონკრეტული, აბსტრაქტული, ექსპრესიულ-ემოციონალური და ტერმინოლოგიური (მეცნიერული) მნიშვნელობები. ამ შემთხვევაში კლასიფიკაციას საფუძვლად უდევს ლექსიკური მნიშვნელობების განმაზოგადებელი სემანტიკური თავისებურებები, ყველასათვის გასაგები, მათ მიერ გამოხატული მნიშვნელობის ხასიათი.

კონკრეტული მნიშვნელობები ეფარდება მრავალფეროვანი რეალურად არსებული მატერიალური სამყაროს ერთეულ საგნებსა და მოვლენებს. Hombre, cosa, árbol, pino, perro, azul, rojo, nadar, gritar და ა.შ. – ეს არის სიტყვები, რომელთაც გააჩნიათ კონკრეტული ძირითადი ნომინატური მნიშვნელობები. მათ საგნობრივად შეიძლება ვუწოდოთ იმ შემთხვევაში თუ საგნის ქვეშ ვიგულისხმებთ ნებისმიერ მატერიალურად განსაზღვრულ და შედარებით დამოუკიდებელ მთლიანობას, იქნება ეს კონკრეტული საგანი, მოვლენა, ხარისხი, მოქმედება თუ მდგომარეობა.

აბსტრაქტული მნიშვნელობები გამოხატავენ განყენებულ ცნებას, შეფარდებულს სინამდვილის იდეალურ ობიექტებთან (ანუ აზრობრივი, სულიერი, ფსიქოლოგიური). ასეთი მნიშვნელობის მქონე სიტყვებს უწოდებენ აზროვნების “პროდუქტებს”, ისინი აღნიშნავენ შემეცნების შედეგებს, რომლებიც მიღებულია ადამიანის ცნობიერების აბსტრაგირებული მოქმედების მეშვეობით. მაგალითად, აბსტრაქტულია ისეთი სიტყვების პირდაპირი ნომინატური მნიშვნელობები, როგორიცაა *hermosura, bondad, natural, astucia, categoría, mentalidad, malicioso, constante, lógico, cuiosear, generalizar, existir, ser, ocasionar, etc.*

ექსპრესიულ-ემოციონალური მნიშვნელობები დაკავშირებულია ადამიანის გრძნობების, შეგრძნებებს, განცდების სფეროსთან, გამოხატავენ ემოციონალურად შეფერილ ცნებებს და აძლევენ სხვადასხვა ობიექტებსა და მოვლენებს ემოციონალურ შეფასებას. უმეტესად ემოციუნალურ-ექსპრესიული მნიშვნელობები, თუ მათ შევეფარდებთ წინა კლასიფიკაციებს, მიეკუთვნებიან წარმოებულ ტიპებს და ფრაზეოლოგიურად დაკავშირებულ მნიშვნელობებს. მაგალითად, *rayo* (გაიძვერა, გაქნილი, კვაჭი ← ელვა), *ratonera* (პაწია ოთახი, სენა ← სათაგური), *pirata* (ბოროტმოქმედი, ყაჩაღი ← მეკობრე), *pastel* (არეულ-დარეულობა, დახლართულობა ← ღვეზელი, ნამცხვარი), *espichar* (კვდომა ცხოველის, გაწყდომა ← ჩხვლეტა, გარჭობა), *zampar* (შესანსვლა, შეხეთქვა ← ჩატენა, ჩაჩრა, სწრაფად რაღაცის დამალვა), *raspar* (მოპარვა, ამოცლა, აწაპნა ← ამოფხეკა, ფხეკა), *doblar* (მოღუნვა, გატეხვა სასოწარკვეთილებისაგან, მწუხარებისაგან ← გადაღუნვა, მოხრა), *tragar* (რაღაცის ატანა, გადაყლაპვა, წყენის ატანა და სხვ. ← ყლაპვა, გადაყლაპვა), *bestial* (გასაოცარი, ამაღელვებელი, შესაზარი, განსაცვიფრებელი, მხეცური ← მხეცური, ცხოველური), *formidable* (არაჩვეულებრივი, შესანიშნავი ← საშინელი, საზარელი) და სხვ.

ადრე განხილული ისეთი სიტყვების მნიშვნელობები, როგორიცაა *pavo* (ზოზინა, დონდლო), *canela* (ტურფა) ან *topo* (დოყლაპია, ბოთე), საჭიროა, აგრეთვე, მივაკუთვნოთ ემოციუნალურ-ექსპრესიულს და აღვნიშნავთ, რომ მსგავს სახელებში აღინიშნება ასიმეტრია შეფასების უარყოფითის მხარეზე გადახრით.

ძნელი არ არის შევნიშნოთ, რომ ექსპრესიული მნიშვნელობების მქონე სიტყვების შინაგან ფორმას, პირველ რიგში, იგივე სიტყვების ძირითადი ნომინატური მნიშვნელობები წარმოადგენენ. სწორედ ეს ახლებურად გააზრებული მნიშვნელობები აძლევს ახლადწარმოქმნილ ფუძეს ემოციონალურ დატვირთვას. თუმცა, ყველა ექსპრესიულ-ემოციონალური მნიშვნელობები არ წარმოადგენენ წარმოებულებს და არ შედიან

პოლისემანტიკური სიტყვების შემადგენლობაში. არის სიტყვები, რომლებსაც ეს მნიშვნელობებო მთავარია და შესაძლოა ერთადერთიც. მაგალითად, ზმნა jama-ს მხოლოდ ერთი მნიშვნელობა აქვს - ჩახეთქვა (ჭამის აზრით), არს. სახელს mamaron – დაუპატიჟებელი სტუმარი, ზმნა palmar-ში მთავარი მნიშვნელობა ჩაკეტვაა ანუ “კვდომა, მიცვალება”.

ენაში არის ექსპრესიული მნიშველობის მქონე სიტყვები, რომლებსაც შესწევთ უნარი თანაფარდობაში იყვნენ სინამდვილესთან იმ ცნებების საშუალებით, რომლებიც საკუთრივ მათში კი არ არის, არამედ სხვა სიტყვებში - შესატყვის ნეიტრალურ სინონიმებშია. ცნება თითქოს ამოღებულია ერთი მატერიალური სიტყვიერი ფორმიდან და დელეგირებულია სხვით. გამოდის, რომ ლექსიკური მნიშვნელობის ბირთვი, ცნება შენახულია ერთ სიტყვაში, ხოლო ამ სიტყვასთან დაკავშირებული ექსპრესიულ-ემოციონალური კონოტაციები მოთავსებულია მის სინონიმებში. ჩვენი აზრით, სრულმნიშვნელოვან სიტყვაში მსგავსი ცნებების უკმარისობა ეწინააღმდეგება ფორმისა და შინაარსის ერთიანობის კანონებს, ენობრივი ეკონომიისა და რაციონალობის კანონზომიერებებს, წინააღმდეგობაშია ლექსიკური მნიშვნელობის ცნებასთან, ისეთ შინაარსობრივ ენობრივ სუბსტანციასთან, რომლის საფუძველსაც ცნება წარმოადგენს.

ამგვარად, ნომინაციის ობიექტებთან და სიტყვაში სემანტიკური დამოკიდებულების თვალსაზრისით, ექსპრესიულ-ემოციონალური მნიშვნელობები შეიძლება იყვნენ არა მარტო წარმოებული ნომინატური მნიშვნელობისა (თუმცა, ისინი ძირითადია), არამედ ძირითადი ნომინატური და ფრაზეოლოგიურად დაკავშირებული მნიშვნელობები.

ტერმინოლოგიური (სამეცნიერო) ლექსიკური მნიშვნელობები დამახასიათებელია ტერმინებისათვის, ანუ სიტყვებისათვის, რომლებიც ეკუთვნიან ბუნების, საზოგადოებისა და აზროვნების განვითარების კანონზომიერებების ცოდნის სპეციალურ სფეროებს. თითოეულ სფეროს გააჩნია თავისი გარკვეული ტერმინების სისტემა, რომლის ადეკვატური გააზრება შეიძლება მხოლოდ მისსავე სისტემაში. აღნიშნულ განაკვეთში ჩვენ განვიხილავთ მხოლოდ ტერმინოლოგიური მნიშვნელობების ზოგად ნიშნებს.

პრაქტიკულად, ტერმინოლოგიურ მნიშვნელობასა და ცნებებს შორის შეიძლება დავსვათ ტოლობის ნიშანი, თავისი სემანტიკური შინაარსით ისინი თითქმის ემთხვევიან ერთმანეთს. ასეთი შეთანხმებულობა გამოწვეულია იმით, რომ ტერმინები ენასა და მეტყველებაში გამოხატავენ მეცნიერულ და არა ყოფით ცნებებს და იმიტომაც, რომ ტერმინები მოკლებულია ემოციონალურ-სტილისტურ კონოტაციებს. ტერმინის ლექსიკური მნიშვნელობის ცნების არსი წარმოადგენს თვითკმარ სიდიდეს.

ტერმინოლოგიური მნიშვნელობები შეიძლება წარმოდგენენ ძირითადი ნომინატური მნიშვნელობებით თუ ტერმინი ახალი, სპეციალურად შექმნილი სიტყვაა. მაგალითების სახით მოვიყვანთ რამდენიმე გეოფიზიკურ ტერმინს, რომლებიც წარმოქმნიან ტერმინოლოგიურ ბუდეებს: espectroscopia (სპექტროსკოპია), espectroscópico (სპექტროსკოპული), espectrometría (სპექტრომეტრია), espectrofotometría (სპექტროფოტომეტრია), espectrofotométrico (სპექტროფოტომეტრული), espectrografía (სპექტოგრაფია), espectrográfico (სპექტოგრაფული) და სხვ. ამავე ბუდეს უნდა მივაკუთვნოთ ე.წ. ნომენკლატურული სახელები, რომლებიც მეცნიერული ცნებებისა და კატეგორიების გამომხატველი “წმინდა” ტერმინებისაგან განსხვავებით, წარმოადგენენ აღნიშნული მეცნიერების მატერიალური ობიექტების, ინსტრუმენტების, ხელსაწყოებისა და სპეციალური საგნების სახელებს: espectroscopio (სპექტროსკოპი), espectógrafo (სპექტოგრაფი), espectrograma (სპექტოგრამა), espectroheliógrafo (სპექტროჰელიოსკოპი), espectobolometro (სპექტრობოლომეტრი) და სხვ. შემდეგი მაგალითებია: absorbencia, absorción (აბსორცია, შესრუტვა, შეწოვა), absorbente (შემწოვი), absorbible (ადბსორბირებული, შეწოვილი), absorber (ადბსორბირებს, შეიწოვს), absorbedor (ადბსორმენტი, მშანთქმელი), და სხვ. თანამედროვე ენაში, მაგალითად, ზმნა absorber “შეწოვა, შესრუტვის” მნიშვნელობით სასაუბრო ენაშიც გვხვდება. ეს იმაზე მიუთითებს, რომ ტერმინოლოგიური მნიშვნელობები, გამარტივებული სახით შეიძლება გამოვიდნენ თავისი ტერმინოსფეროდან და შეავსონ ენის წერილობითი და სასაუბრო ლექსიკა.

სამეცნიერო ენისათვის შეიქმნა ისეთი სიტყვები, როგორცაა: conductibilidad (გამტარობა), deselectrizar (განმუხტვა), dispersión (დისპერსია, გაფანტვა, დაბნევა), cumulonimbo (კუმულონიმბუსი, კოკისპირული წვიმის ღრუბელი), etilenacetoclorhidrina (ეთილენაცეტონქლორჰიდრინი) და სხვა მრავალი სპეციალური ტერმინები, რომელთა რიცხვი ხულიოს კასარესის სამართლიანი შენიშვნით “წარმოუდგენლად უზარმაზარია”.

სხვადასხვა მეცნიერებებში და მათ ტერმინოსისტემებში არსებობს სიტყვაწარმოქმნის თავისი უპირატესი მეთოდები, სიტყვაწარმოქმნილი ფორმანტების სპეციალიზაცია და თავისი თავისებურებები ტერმინის შინაგანი ფორმის ამორჩევასა. მაგ.: ზემოთმოყვანილი ქიმიური ნაერთის სახელწოდებაში სიტყვის შინაგანი ფორმა სპეციალისტისათვის “ლაპარაკობს”. ეს უბრალოდ ნაერთის სახელია კი არა, თითქოს და მისი სიტყვიერი ფორმულაა. მისი ნაწილების მიხედვით ცხადი ხდება ნაერთის ქიმიური შემადგენლობა.

ტერმინოლოგიური მნიშვნელობა შეიძლება აგრეთვე იყოს ჩვეულებრივი პოლისემანტიკური სიტყვის ერთ-ერთი მნიშვნელობათაგანი. მაგ: rebeldía - სასამართლოში გამოცხადებისაგან თავის არიდება (იურ.), acción - სარჩელის უფლება (იურ.), aire – რიტმი, ტემპი (მუს.), campo - ველი (ფიზ.), capacidad – ტევადობა (ელექტრ.) ან უფლებამოსილება (იურ.), aspecto – ასპექტი, სახე (ლინგ.), difusivo, დიფუსო - დიფუზური (ფიზ.), aceptar – აქცეპტირება (კომ.) centellar – ციმციმი (ასტ.) და სხვ.

ასეთ შემთხვევებში ტერმინოლოგიური მნიშვნელობები ერთდროულად წარმოადგენენ ნომინატურ-წარმოებულებსაც. მისი შინაგანი ფორმა მიმართებაშია პოლისემანტიკური სიტყვის ძირითად ან სხვა წარმოებულ ნომინატურ მნიშვნელობებთან.